

ANMELDELSER

KVINDERNES FORHINDRINGSLØB I IDRÆTTEN

Alice Riis Bach: Kvinder på banen. Rosinante 2002. 156 sider

Alice Riis Bach, bachelor i idræt og cand.mag. i kultur og formidling, beskriver i løbet af otte velfortalte kapitler, hvordan en række individuelle, organisatoriske og kulturelle forhindringer inden for sporten har virket indskrænkende på idrætsaktive pigers og kvinders udfoldelsesmuligheder. Som håndboldspiller på eliteniveau i slutningen af 1980'erne og med efterfølgende roller som træner og idrætsleder har Bach gode forudsætninger for at analysere, hvad der ligger bag klichéen "livet er for kort til kvindehåndbold" og de tanker, der i firserne fik Dansk Håndbold Forbund til at foreslå nedlæggelsen af kvindelandsholdet. Selvom de danske "jernladies" for længst har gjort disse forestillinger til skamme, så mener Bach, at der fortsat er behov for en indædt kamp mod kønsbaserede uligheder, homofobi og reklameindustriens seksualisering af den kvindelige idrætskrop.

Med bogen har Bach ønsket at gøre op med myter og barrierer i sporten og samfundet i relation til kvinders idrætsdeltagelse- og præstationer; med myten om at kvinders biologi er begrænsende for deres idrætsudfoldelse og med den barriere, som udgøres af, at sporten historisk set er skabt, organiseret og ledet af mænd og for mænd. Myter og barrierer gendrives i *Kvinder på banen* gennem en fortælling om

det "kulturelle opbrud", som nutidens kvindeidræt kan ses som udtryk for.

Bachs drivkraft er en grundlæggende fascination af kroppens potentielle udfoldelsesmuligheder, spænding, nydelse og individets selvrealisering. Hun argumenterer i første kapitel ud fra en udviklingspsykologisk referenceramme for, at begge køn principielt har opnået lige muligheder, men samtidigt også at kønsopdelte opdragelsesmønstre, som præger pigers og drenges kønssozialisering, til stadighed udgør en barriere for pigers udfoldelsesmuligheder. Piger lærer gennem opdragelsen og mediernes indflydelse, at den feminine pigerolle, karakteriseret ved et sødt væsen og udseende, giver større fordele og mere anerkendelse end det at præstere. Dette får betydning for deres måde at agere på, når de dyrker idræt, konkurrerer, indgår i sportshold, foreningssamvær og -ledelse. Gennem en tillært norm om at "vi piger er lige, vi konkurrerer ikke indbyrdes" konstrueres endnu en barriere, for under den søde overflade lurer misundelsen, som fører til manipulation og undertrykkelse piger og kvinder imellem.

Bogens idrætslige perspektiv er primært konkurrenceidræt og den individuelle fysiske præstation. Først gives et kort historisk rids over kvinders "adgang til startblokkene" (kap. 2), hvor især fortællingen om kønstest af kvindelige OL-deltagere helt frem til år 2000 er tankevækkende. Fem unge kvinder, bl.a. pukkelpistoløberen Anja Bolbjerg og paragli-

deren Louise Crandal, er blevet interviewet om deres unikke fysiske præstationer (kap. 3). Med interviewene ønsker Bach at vise, hvordan oplevelser og erfaringer i den traditionelt mandsdominerede sport også kan have betydning for pigers udvikling til kvinder.

Konkurrenceidrætten er repræsenteret med en kritisk fortælling om det kvindelige håndboldlandshold (kap. 4). Dansk Håndbold Forbunds mandlige ledere riser for deres nedvurdering af kvindelig håndbold i 1980'erne og mangelfulde håndtering af den succes som det kvindelige landshold opnåede i 1990'erne. Et kapitel (kap. 6) er viet til en fremstilling af mediernes skæve og mangelfulde fremstilling af kvindeidræt og kvindelige udøvere. Der sættes fokus på, hvordan medierne gennem mere end 10 år har fremstillet idrætsaktive piger og kvinder. Kvinder betragtes som sexobjekter og sportsfotografierne viser mere eller mindre eksplicit, at fokus er rettet mod udøvernes kroppe og kønsdele snarere end præstationen i sig selv.

Fitnesskulturen, som danner rammen for mange kvinders fysiske aktivitet, omtales som en positiv mulighed, men knyttes hurtigt sammen med problemer som tvangsmotivering og spiseforstyrrelser (kap. 5); relevante problemstillinger, som dog ikke belyser, hvilken rolle motionscentre og aftenskoler spiller i dag for kvinders idrætsdeltagelse. Her kunne et hverdagslivsperspektiv have været nyttigt: på hvilken måde indgår kvinders

idrætsdeltagelse i det øvrige liv, og hvilke krav stiller dette til de organisatoriske rammer? Tilbyder fitnesskulturen en fleksibilitet som foreningsidrætten på grund af sit ideologiske gods, som forpligtende fællesskab og frivillighed ikke er gearret til i dag?

I et kapitel om "sportens spor i kunsten" beskrives en række kvinder, som er blevet portrætteret i kunsten for deres fysiske og kropslige præstationer (kap. 7). Bogens sidste kapitel er et sammensurium af problemstillinger, som forfatteren har valgt ikke at behandle grundigt i bogen: homofobi i idrætten, maskulinitet, kvindeidrættens uudnyttede reklamepotentiale, kvinders 'empowerment' i sport samt organisatoriske, økonomiske og politiske aspekter af kvinders idrætsdeltagelse. Emnerne er næsten for mange, men måske lægges der op til endnu en bog?

Der må en mindre revolution til, førend piger og kvinder, ifølge Bach, kan realisere deres lidenskab for fysiske udfordringer: piger skal via opdragelsen have samme fysiske udfoldelsesmuligheder som drenge. Kvindeidrætten skal være mere synlig og sobert fremstillet i medierne. Piger og kvinder bør i højere grad end i dag være repræsenteret af kvindelige ledere i idrættens organisationer. Til sidst fremhæver forfatteren, at kvinderne selv har et ansvar; de må deltage aktivt både i idrætten og dens ledelse. Derigennem vil de udfordre myter og fejlagtige forestillinger frem for at acceptere de stereotype billeder og fordomme om kvinder.

Kvinder på banen er ikke baseret på videnskabelige undersøgelser, der er meget få relevante kildehenvisninger, og der mangler i udstrakt grad dokumentation for fremsatte påstande. Bogens styrke er, at forfatteren har noget på hjerte, og at så mange emner i relation til kvinders deltagelse og ligestilling i idræt synliggøres og problematiseres. Alice Riis Bach tager sig, under netop disse omstændigheder, den frihed at sætte navnlig eliteidrættens skyggesider til kritisk skue og idrætspolitikere og sportsredaktioner får en ordentlig bredside.

Bogen har et indbydende layout og er rigt illustreret med fotos, som spiller fint sammen med teksten. Bogen henvender sig til et bredt publikum af idræts- og kulturinteresserede og måske endda til idrætsundervisning i gymnasieskolen.

Jan Toftegaard Nielsen, ph.d.stipendiat, Institut for Idræt, Københavns Universitet
Anne Lykke Poulsen, ph.d.stipendiat, Institut for Idræt, Københavns Universitet